

Hestamenn – smitvarnir

Reiðfatnaður og reiðtygi

Vegna landfræðilegrar einangrunar og strangra innflutningsreglna hefur Ísland sloppið að mestu við alvarlega smitsjúkdóma í dýrum. Það er skylda okkar að standa vörð um góða sjúkdómastöðu og leita allra leiða til að hindra að varhugaverð smitefni berist til landsins.

Þegar ferðast er milli landa er nauðsynlegt að gæta ítrustu smitvarna!

Óheimilt er að flytja til landsins:

- Notuð reiðtygi, s.s. hnakka, beisli, múla, hlífar, dýnur, yfirbreiðslur, píska o.s.frv.
- Notaða reiðhanska

Þvottur og sótthreinsun:

- Notaðan reiðfatnað skal þvo í þvottavél eða þurrhreinsa í efналаug áður en komið er til landsins
- Notaðan reiðfatnað sem ekki er hægt að þvo í þvottavél eða þurrhreinsa í efналаug, skal hreinsa og sótthreinsa með eftirfarandi hætti:
 - Þvo mjög vel með sápuvatni
 - Þurrka
 - Úða með 1% VirkonS® (10g í hvern lítra af vatni)
 - Geyma í a.m.k. 5 daga áður en búnaðurinn er notaður í umhverfi hesta hér á landi
- Hestamenn sem ekki eru í aðstöðu til að þrifa og sótthreinsa notaðan reiðfatnað áður en komið er til landsins geta framvísað óhreinan reiðfatnað í „rauða hliðinu“ í tollinum í lokuðum plastpokum. (Með reiðfatnaði er átt við reiðbuxur hverskonar, reiðjakka, –úlpur, –skó, –stígvél og -hjálma en þessa þjónustu má einnig nýta fyrir annan fatnað og skófatnað sem notaður hefur verið í umhverfi hesta erlendis. Ekki er þó tekið við leður- og vaxjökkum.) Viðkomandi hestamenn skulu gera vart við sig í „rauða hliðinu“ í flugstöðinni og framvísa fatnaðinum þar til tollvarða. Tollverðir sjá til þess að fatnaðurinn, ásamt upplýsingum um eiganda, fari í sérstaka kassa sem þeir hafa í sinni vörslu þar til þeir eru sóttir af fatahreinsuninni. Að lokinni hreinsun verður fatnaðurinn sendur í póströfu til eiganda.

Komi farþegar með óhreinan reiðfatnað í græna hliðið við tollgæslu á Keflavíkurflugvelli eða verði vísir að því að vera með óhreinan reiðfatnað við tollskoðun í græna hliðinu, verður litið á slíkt sem smygl. Varningurinn er þá gerður upptækur og viðkomandi kærður. Sama á við um sendingar sem innihalda óhreinan reiðfatnað og koma til landsins með pósti, skipa- eða flugfrakt.

Ráðstöfun þessi tekur ekki til notaðra reiðtygja, reiðhanska eða annars búnaðar sem notaður hefur verið í hestamennsku enda er innflutningur á slíkum varningi óheimill.

Innflutningshöft á hrossum og hrossasæði

Allur innflutningur á hrossum og hrossasæði til Íslands er bannaður. Bannið gegnir lykilhlutverki í vörnum gegn smitsjúkdómum.

Eins og kunnugt er hefur íslenski hrossastofninn verið laus við marga alvarlega smitsjúkdóma. Má þar nefna hestainflúensu og kverkeittabólgu auk alvarlegra herpessýkinga sem valda bæði öndunarferasýkingum og fósturláti. Þessir sjúkdómar eru allir landlægir í nágrannalöndum okkar og eiga sinn þátt í að hestahaldið þar verður aldrei jafn frjállegt, einfalt og auðvelt og hér á landi. Eðlilega er spurt hvort nauðsynlegt sé að viðhalda þessari stöðu. Hún kostar okkur nokkra einangrun frá umheiminum sem felst í banni við innflutningi lifandi hesta, notaðra reiðtygja og kröfu um sótthreinsun notaðs reiðfatnaðar.

Enginn vafi leikur á að framangreindar varúðarráðstafanir eiga ríkan þátt í að íslenski hrossastofninn er jafn frískur og raun ber vitni. En er mögulegt að halda sömu stöðu með því að leyfa innflutning hrossa í gegnum einangrunarstöð eða innflutning á sæði? Reynsla annara þjóða sýnir að einangrunarstöðvar eru ekki öruggar þó verulega dragi úr áhættunni sem fylgir innflutningi lifandi dýra. Þannig barst hestainflúensa í fyrsta sinn til Ástralíu á síðastliðnu ári og olli gríðarlegu tjóni. Er þá ótalinn kostnaðurinn við að byggja og reka slíka einangrunarstöð sem ég læt aðra um að meta.

Hvers virði er heilbrigði hrossastofnsins?

Hestainflúensa

Ekki er vitað með vissu hvaða áhrif það hefði á hrossastofninn ef hestainflúensa bærisk til landsins enda færi það sjálfsagt eftir árstíma og hvar á landinu sjúkdómurinn kæmi upp. Annars vegar væri um að ræða þau áhrif sem sjúkdómurinn hefði í byrjun og síðan langtímaáhrifin ef sjúkdómurinn yrði landlægur.

Út frá reynslunni sem við höfum af hitasóttinni sem gekk yfir hrossastofninn 1998 (sem er þó mun vægari sjúkdómur) og reynslu Ástrala af nýlegum hestainflúensufaraldri, má gera ráð fyrir mjög miklu tjóni og að mjög erfitt yrði að stöðva útbreiðsluna.

Fyrst er til að taka að engin mótstaða er fyrir sjúkdómnum í hrossastofninum og hann því mjög móttækilegur. Í annan stað er þéttleiki hrossa mikill, bæði innan hesthúsahverfa og víða í beitarhólfum og þar sem samgangur hrossa er afar mikill hér á landi yrði útbreiðslan hröð. Helsta smitleiðin er loftborið smit milli hesta en allt að 5 dagar líða frá því smit á sér stað þar til einkenni koma fram. Lungnabólga er mjög algengur fylgikvilli.

Í harðindum hefði sjúkdómurinn vafalaust mikil áhrif á útigang, ekki síst þá hópa sem veikastir eru fyrir s.s. fylfullar hryssur, folöld og trippi. Í versta falli gæti sjúkdómurinn hoggið mjög stór skörð í hrossastofninn. Reiðhesta yrði ekki hægt að nota í a.m.k. mánuð eftir sýkinguna en þeir sem fengju fylgikvilla yrðu mun lengur frá. Í Ástralíu varð hærri dánartíðni en reiknað hafði verið með og það voru gjarnan mikið þjálfuð afkastahross sem fóru verst út úr veikindunum.

Útflutningur yrði stöðvaður á meðan faraldur geysaði í samræmi við alþjóðareglur og öll hestatengd starfsemi yrði í lágmarki í a.m.k. hálft ár. Kostnaður við varnaraðgerðir yrði gríðarlegur ef marka má reynslu Ástrala en líklega yrði að fara út í stórfelldar bólusetningar til að hindra útbreiðsluna og draga úr áhrifum sjúkdómsins. Þá eru ótaldar þjáningar þeirra hrossa sem verst færu út úr veikinni, kostnaður við meðhöndlanir og tilfinningalegt tjón.

Ef veikin yrði landlæg yrðum við að taka upp árlegar bólusetningar gegn henni.

Bólusetningar gegn hestainflúensu veita ekki örugga vörn og tiltölulega skammvinna. Kostnaður yrði umtalsverður eða a.m.k. 200- 300 milljónir árlega bara til viðhalds en tvöfalt meira kostar að grunnbólusetja. Því til viðbótar yrðu reglur um mótahald mun strangari og meiri líkur á að veikin setti stórmót úr skorðum. Í hvert sinn sem hún blossaði upp gæti þurft að stöðva útflutning tímabundið og skorður yrðu settar við flutningi hrossa innanlands. Þá er óljóst hvort útigangur hrossa að vetrarlagi, sem tíðkast hefur frá landnámi, gæti haldið áfram með sama hætti enda er heilbrigði hrossanna mikilvæg forsenda fyrir velferð þeirra í misjöfnum veðrum.

Aðrir sjúkdómar

Smitandi háls- og lungnakvef/fósturlát eða herpes týpa 1 er dæmi um mjög lúmska sýkingu sem mun berast hingað til lands verði innflutningur hrossa eða sæðis leyfður. Smitefnið er harðgert miðað við inflúensuveiruna og frænkur hennar, herpes týpur 2, 3 og 5, sem valda sem betur fer aðeins vægum sýkingum, eru hér landlægar nú þegar. Hætt er við að ný herpes veira breiddist hratt út í byrjun og ef það gerðist á meðgöngutíma hryssna gæti afleiðingin orðið stórfelld fósturlát auk sýkinga í öndunarvegi og heilabólgu. Sömuleiðis yrði að stöðva útflutning og alla hestatengda starfsemi á meðan faraldur geysaði.

Kverkeiðlabólgu, sem er bakteríusýking, væri frekar hægt að einangra við einstaka bæi eða hesthúsaeiningar. Hrossin yrðu þó að sæta langvarandi einangrun og tjón þeirra sem yrðu fyrir veikinni því mjög mikið.

Ýmsa aðra sjúkdóma mætti nefna þó hér sé látið staðar numið að sinni.

Af hverju er þá óhætt að flytja út hesta ?

Íslenskir hestar sem fluttir eru úr landi eru bólusettir fljótlega eftir að þeir stíga á erlenda grundu og þannig varðir gegn alvarlegum veirusýkingum. Engu að síður ganga flestir í gegnum einhver veikindi en ekki er sama hættan á að smitefnið magnist upp eins og gerist þegar stór hópur næmra einstaklinga verður fyrir smiti. Afleiðingarnar verða því ekki eins alvarlegar og hér heima. Engu að síður eru mörg dæmi um að íslenskir hestar erlendis hafi farið mjög illa út úr kverkeiðlabólgu og eru búgarðar þar sem veikin kemur upp settir í allt að 6 mánaða einangrun.

Skimun

Við fyrirhugaða innleiðingu marvælalöggjafar Evrópusambandsins var lögð mikil áhersla á að viðhalda banni við innflutningi lifandi dýra enda fæli slíkur innflutningur í sér mikla áhættu fyrir íslenska

búfjárstofna eins og rakið hefur verið. Enn um sinn hefur fengist undanþága frá löggjöfinni til að banna innflutning lifandi dýra á grundvelli okkar sérstöku sjúkdómastöðu. Matvælastofnun hefur verið falið að afla kerfisbundið gagna þar um og skipuleggur nú sýnatöku þar sem skimað er fyrir þremur alvarlegum veirusýkingum: hestainflúensu, smitandi háls- og lungnakvefi/fósturláti og smitandi blóðleysi. Skimuninni er ætlað að sýna fram á að viðkomandi sjúkdómar hafi ekki borist til landsins og tryggja að ævinlega verði tiltæk trúverðug gögn um stöðu smitsjúkdóma í íslenska hrossastofninum.

Enginn veit hvað átt hefur fyrr en misst hefur

Hér hefur verið tæpt á helstu hættunum sem gætu fylgt því að leyfa innflutning hesta til landsins eða slaka með öðrum hætti á vörnum gegn því að nýir smitsjúkdómar berist í hrossastofninn okkar. Að mínu mati væri fáránleg áhætta tekin með því að láta reyna á slíkan innflutning og hvað raunverulega myndi gerast. Með samstilltu átaki hefur hingað til tekist að verja hrossastofninn fyrir alvarlegum smitsjúkdómum og ekkert mælir gegn því að okkur takist það áfram.

Janúar 2009

Upplýsingar teknar af vef Matvælastofnunar 14. febrúar 2013